

Z problematyki odroczenia wydania wyroku w sprawach karnych

DOI:10.53024/5.1.45.2022

TOMASZ KOZIOŁ*

STRESZCZENIE

Artykuł dotyczy problematyki odroczenia wydania wyroku w sprawach karnych, uregulowanej w art. 411 k.p.k.. Autor przedstawia pragmatyczną istotę instytucji, omawia przesłanki oraz ramy temporalne jej stosowania, a także procesowe konsekwencje ich naruszenia. W tym aspekcie kwestionuje koncepcję uznawania obrazy art. 411 k.p.k. za quasi-bezwzględłą przyczynę odwoławczą skutkującą koniecznością uchylenia wyroku.

Słowa kluczowe: odroczenie wydania wyroku; zawilość sprawy; inny ważny powód; czas nieprzekraczający 14 dni; postaci i konsekwencje obrazy art. 411 k.p.k.

1. ISTOTA REGULACJI

Instytucja odroczenia wydania wyroku tradycyjnie ujmowana jest jako wyjątek od wynikającej z zasady ciągłości rozprawy reguły niezwłocznego przystąpienia przez sąd do narady, sporządzenia wyroku i ogłoszenia go¹. Unormowana została w art. 411 k.p.k.² *Ratio legis* tej regulacji ma niewątpliwie charakter pragmatyczny. W sądach systematycznie rośnie liczba spraw wieloosobowych, wielowątkowych, o obszernym, złożonym materiale dowodowym oraz skomplikowanej warstwie

* Dr Tomasz Kozioł, sędzia Sądu Okręgowego w Tarnowie.

¹ Zob. m.in. A. Gaberle, *Leksykon polskiej procedury karnej*, Gdańsk 2004, s. 133; J. Kudrelek, *Odroczenie wydania wyroku – uwagi de lege lata i de lege ferenda*, PS 2004, nr 4, s. 95 i n.; R. Stefański, *Odroczenie wydania wyroku w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2005, z. 7-8, s. 21-22; M. Błoński, *Odroczenie wydania wyroku*, PS 2019, nr 2, s. 103.

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego; Dz. U. z 2021 r. poz. 534, ze zm.; dalej: k.p.k.

jurydycznej. Zazwyczaj są to sprawy wymagające ponadstandardowego nakładu pracy analitycznej i koncepcyjnej, jak również ponadstandardowego nakładu staranności w zakresie omówienia/rozważenia podlegających rozstrzygnięciu kwestii, a także przygotowania i uzgodnienia rozstrzygnięcia oraz opracowania treści wyroku, co przekłada się na czasochłonność tych czynności. Prócz tego, w żadnej sprawie nie sposób wykluczyć ujawnienia się na etapie wyrokowania różnych nieprzewidzianych sytuacji faktycznych, przejściowo uniemożliwiających lub istotnie utrudniających wydanie wyroku. Wyrokowanie, z uwagi na rangę tego aktu stosowania prawa oraz jego konsekwencje, wymaga szczególnej rozwagi oraz odpowiednich warunków. Jakkolwiek zatem racje przemawiające za niezwłocznym, dającym wyraz zasadzie ciągłości rozprawy oraz koncentracji materiału procesowego wyrokowaniem, są niezwykle istotne, licząc się ze wskazanymi powyżej dwiema grupami okoliczności, ustawodawca przewidział możliwość odroczenia wydania wyroku, jako instytucji zapewniającej odpowiednie warunki do wyrokowania oraz służącej pogłębionej refleksji nad rozstrzygnięciem. Z brzmienia ustawy jednoznacznie wynika, że instytucja ta ma charakter fakultatywny („sąd może”), gdzie wystąpienie przesłanki uzasadniającej odroczenie wydania wyroku daje możliwość, lecz nie obliuguje sądu do tego, jak również wyjątkowy („w sprawie zawiłej albo z innych ważnych powodów”), dopuszczalny jedynie we wskazanych sytuacjach procesowych, niepozostawiony swobodnemu uznaniu sądu. Taki charakter regulacji sprawia, że art. 411 § 1 k.p.k. powinien być interpretowany ściśle. Zgodnie z zasadą *exceptiones non sunt extendendae* niedopuszczalna jest jego wykładnia rozszerzająca³.

Odroczenie wydania wyroku stanowi instytucję *sui generis*. Co prawda poszczególne jego elementy, podobnie jak i sama nazwa, mogą nasuwać analogie czy do przerwy, czy do odroczenia rozprawy, ale uznawanie jej za szczególną postać przerwy lub odroczenia nie znajduje dostatecznego uzasadnienia normatywnego, jakkolwiek jest, i to nierzadko, spotykane w literaturze przedmiotu⁴. Rzecz najistotniejsza – okres odroczenia wydania wyroku jest okresem podejmowania czynności prowadzących do wydania wyroku, a nie okresem założonego zaniechania zasadniczych czynności procesowych (jak okres przerwy lub odroczenia

³ L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2006, s. 179-180.

⁴ Zob. m.in. J. Kudrelek, *Odroczenie...*, s. 96; J. Grajewski, L. Paprzycki, M. Płachta, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I*, Kraków 2003, s. 1033; A. Kryże, P. Niedzielak, K. Petryna, T. Wirzman, *Kodeks postępowania karnego. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*, Warszawa 2001, s. 717.

rozprawy)⁵. Specyficzne, swoiste są także konsekwencje naruszenia terminu odroczenia wydania wyroku.

Procedura przewiduje odroczenie wydania, a nie tylko ogłoszenia (publikacji) wyroku. Jest to istotna dystynkcja pojęciowa, gdyż jak wiadomo, na wydanie wyroku składa się narada, głosowanie, sporządzenie wyroku na piśmie i podpisanie go oraz ogłoszenie. Zapis ustawy oznacza więc, że decyzja o odroczeniu wydania wyroku może zapaść zarówno po zakończeniu głosów stron (i jest to najczęściej spotykana sytuacja), a zatem przed rozpoczęciem wydawania wyroku, jak i po jego rozpoczęciu, na każdym jego etapie, tj. podczas narady, głosowania czy nawet sporządzania wyroku, aż do momentu przystąpienia do ogłaszania wyroku. Skoro bowiem dopuszczalne jest odroczenie całego etapu wydawania wyroku, to tym bardziej danej jego fazy lub faz (argument *a maiori ad minus*). Odmienna interpretacja byłaby nieadekwatna w świetle co dopiero wskazanego *ratio legis* instytucji i tym samym dysfunkcyjna. Przecież to właśnie w ramach narady może wyłonić się kwestia stanowiąca o zawłości jurydycznej sprawy. Podobnie, dopiero w toku narady, głosowania, sporządzania lub podpisywania wyroku bądź bezpośrednio przed jego ogłoszeniem może zaktualizować się inny ważny powód uzasadniający odroczenie wydania wyroku.

Decyzja o odroczeniu wydania wyroku należy do wyłącznej kompetencji sądu i jest podejmowana z urzędu.

Instytucja odroczenia wydania wyroku uregulowana została w ramach unormowań poświęconych wyrokowaniu jako etapowi rozprawy głównej. Nie powinno jednak budzić wątpliwości, że może ona znaleźć zastosowanie także w razie orzekania przez sąd na posiedzeniu, w przedmiocie wydania wyroku skazującego lub warunkowo umarzającego postępowanie. Jest to przede wszystkim instytucja związana z wyrokowaniem jako takim, a w obecnym stanie prawnym ma ono miejsce zarówno na rozprawie, jak i na posiedzeniu. Ponadto, procedura karna, poza pewnymi wyjątkami⁶, nie reguluje przebiegu posiedzeń, które generalnie mają charakter niesformalizowany, a przepisy normujące orzekanie na posiedzeniu (art. 95b § 1a i 3, art. 96a k.p.k.) odsyłają jedynie do wybranych regulacji dotyczących rozprawy. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się jednak, że znajdują do nich

⁵ Por. J. Kudrelek, *Odroczenie wydania wyroku – terminy ogłoszenia i uzasadnienia*, „Ius et Administratio” 2004, nr 21, s. 159.

⁶ Dotyczą one m.in. posiedzenia pojednawczego w postępowaniu prywatnoskargowym (art. 490 k.p.k.), posiedzenia w przedmiocie wydania wyroku skazującego (art. 343 § 4 i 5a k.p.k.), posiedzenia przygotowawczego/wstępnego (art. 349 k.p.k.) czy też posiedzenia w przedmiocie umorzenia postępowania i zastosowania środka zabezpieczającego (art. 354 pkt 2 w zw. z art. 354a k.p.k.)

odpowiednie zastosowanie przepisy regulujące przebieg rozprawy na zasadzie *ubi eadem legis ratio, ibi eadem legis dispositio*⁷.

W czasie odroczenia wydania wyroku nie można dopuszczać i przeprowadzać dowodów. Jeżeli narada nad wyrokiem ujawni potrzebę przeprowadzenia dodatkowego dowodu, konieczne jest wznowienie przewodu sądowego. Podobnie należy postąpić wówczas, gdy podczas narady sąd poweźmie nowe informacje o faktach objętych notoryjnością urzędową istotne dla treści orzeczenia, gdyż są to okoliczności, na które należy zwrócić uwagę stronom (art. 168 zd. 2 k.p.k.). Identyfikacyjnie należy postąpić także wówczas, gdy sąd uzna za celowe udzielenie dodatkowego głosu stronom co do kwestii, która jako istotna dla powzięcia rozstrzygnięcia wyłoniła się w toku narady. Za nieznaający oparcia w przepisach ustawy uznać należy pogląd, zgodnie z którym w czasie odroczenia wydania wyroku sąd może wysłuchać ponownie stanowiska stron bez wznowiania przewodu sądowego⁸. Ponowne wysłuchanie stanowisk stron to wszak nic innego jak udzielenie im dodatkowego głosu w rozumieniu art. 409 k.p.k., stanowiące jedną ze sprecyzowanych przez ustawę przesłanek wznowienia przewodu sądowego.

W okresie objętym odroczeniem wydania wyroku sędzia może pełnić obowiązki służbowe w innych sprawach, w tym także uczestniczyć w rozprawach i wydawać wyroki. Ustawa karnoprosesowa nie statuuje w tym zakresie zakazu, wymagają też tego względy praktyczne związane z terminarzem wokand wyznaczanym ze znacznym – niekiedy kilkumiesięcznym – wyprzedzeniem⁹. Jednakże przy zważeniu na istotę instytucji jako służącej zapewnieniu odpowiednich warunków wyrokowania oraz jej wyjątkowy charakter, modelowe byłoby poświęcenie okresu odroczenia wyłącznie przygotowaniu wyroku. Dlatego postulować należy, by okres odroczenia, pozostając adekwatny na potrzeby związane z wydaniem wyroku, był jednocześnie możliwie jak najkrótszy¹⁰.

Przepisy o odroczeniu wydania wyroku znajdują odpowiednie zastosowanie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia (art. 82 § 1 k.p.w.) oraz w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe (art. 113 § 1-3 k.k.s.).

⁷ Zob. T. Koziół, *O stosowaniu art. 399 k.p.k.*, PS 2004, nr 4, s. 39-40; uchwała SN z 16.11.2000 r., I KZP 35/00, OSNKW 2000/11-12/92.

⁸ Tak M. Błoński, *Odroczenie...*, s. 111 z odesłaniem do S. Kalinowski, *Rozprawa główna w polskim procesie karnym*, Warszawa 1975, s. 355-358.

⁹ Trafnie zwraca na to uwagę M. Błoński, *Odroczenie...*, s. 105.

¹⁰ Por. sposób ujęcia tego zagadnienia na gruncie przepisów przewidujących za ledwie trzydniowy termin odroczenia wydania wyroku w: H. Kempisty, *Metodyka pracy sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 1986, s. 178.

2. PRZESŁANKI ODROCZENIA WYDANIA WYROKU

Kodeks postępowania karnego wskazuje dwie przesłanki odroczenia wydania wyroku. Są nimi: zawilość sprawy oraz inne ważne powody.

Sprawa zawiła to sprawa złożona, skomplikowana, zagmatwana, trudna do rozstrzygnięcia, czy to w aspekcie faktyczno-dowodowym, czy to w aspekcie jurystycznym, a innymi słowy, sprawa wymagająca ponadstandardowego, szczególnie nakładu pracy w zakresie analitycznym lub koncepcyjnym. Zawilość sprawy może, ale nie musi, stanowić pochodną: złożoności podmiotowej (sprawy obejmujące wielu oskarżonych), przedmiotowej (sprawy obejmujące wiele zarzutów), podmiotowo-przedmiotowej oraz obszerności materiału dowodowego. Sprawą zawiłą będzie sprawa o sprzecznym, wymagającym szczególnie pogłębionej oceny materiale dowodowym; sprawa, w której dopiero w toku przewodu sądowego ujawniły się liczne, nowe, w relacji do materiału postępowania przygotowawczego oraz pozostające w sprzeczności do tezy skargi publicznej okoliczności wymagające rozważenia w kontekście ukształtowania rozstrzygnięcia; sprawa wymagająca sporządzenia szczegółowych wyliczeń i bilansów w zakresie ustalania wielkości lub wartości szkody bądź wielkości lub wartości przedmiotów czynności wykonawczych przestępstwa; sprawa ujawniająca precedensowy, nietypowy lub kontrowersyjny problem prawny, wymagający poszukiwania oraz precyzyjnej analizy poglądów doktryny i orzecznictwa¹¹.

Z kolei inne ważne powody to wszelkiego rodzaju okoliczności faktyczne, które uniemożliwiają bądź istotnie utrudniają niezwłoczne przystąpienie do narady, przeprowadzenie głosowania, sporządzenie i ogłoszenie wyroku. Należą do nich: późna pora zakończenia czynności procesowych – wysłuchania głosów stron; zmęczenie, zasłabnięcie lub inna nagła niedyspozycja zdrowotna członków składu sądu; sytuacja nadzwyczajna (ewakuacja sądu, dłuższa przerwa w dostawie prądu, awaria systemu komputerowego, jeśli uniemożliwiają sprawne przygotowanie obszernego wyroku, potrzeba podjęcia dodatkowych działań organizacyjnych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa składowi sądu i uczestnikom postępowania w związku z wydawaniem i ogłaszaniem wyroku); znaczna czasochłonność przygotowania części dyspozytywnej wyroku; potrzeba przygotowania notatek (tez, wyliczeń, zestawień) koniecznych do przedstawienia ustnych motywów wyroku; nagłe zdarzenie losowe (np. powzięcie wiadomości o śmierci lub wypadku osoby

¹¹ Podobne, choć nie w pełni identyczne przykładowe katalogi spraw zawiłych przedstawiają: R. Stefański, *Odroczenie...*, s. 24; M. Błoński, *Odroczenie...*, s. 105-106; zob. także Z. Samborski, *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 2002, s. 258; literatura komentarzowa nie wnosi w tym zakresie nic istotnego.

najbliższej dla członka składu sądzącego, ze swej istoty utrudniającej skupienie na rozstrzygnięciu sprawy)¹².

Podkreślić należy, że późna pora zakończenia czynności procesowych poprzedzających wydanie wyroku, nie powinna być traktowana jako inny ważny powód sam w sobie, tj. aktualizujący się w każdej sytuacji procesowej i niejako automatycznie upoważniający do odroczenia wydania wyroku nawet w prostej sprawie, w której narada, sporządzenie i ogłoszenie wyroku zajęć może kilkanaście lub kilkadziesiąt minut. Chodzi tu o takie sytuacje procesowe, w których kontynuowanie czynności związane byłoby z istotnymi problemami organizacyjnymi, np. wielogodzinnym oczekiwaniem konwoju, naruszeniem regulacji dotyczących czasu pracy protokolanta oraz obsługi urzędniczej, zakończeniem czynności znacznie po upływie godzin urzędowania sądu gdyby mogło to generować, np. problem w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom czynności lub wyegzekwowania niezakłóconego jej przebiegu¹³.

Wyrażenie ustawowe „inne ważne powody” stanowi swego rodzaju klauzulę generalną i ma nieostry charakter. Zgodnie z pragmatycznym *ratio legis* instytucji, pozostawia ono sądowi pewien margines swobody interpretacyjnej, a w ślad za tym, pewien luz decyzyjny w interesującym tu zakresie. Jest on jednak zasadniczo ograniczony poprzez posłużenie się przez ustawodawcę zwrotem „ważne”, czyli takie, które mają duże, istotne znaczenie. Chodzi tu zatem o powody, które w obiektywnej, rzeczowej ocenie mogą być uznane za uniemożliwiające lub istotnie utrudniające niezwłoczne wydanie wyroku. Zbyt daleko idący wydaje się jednak wypowiedziany w literaturze postulat, by były to powody co najmniej tak ważne jak zawilość sprawy¹⁴. Wyrażenie „z innych ważnych powodów” rozumieć należy raczej jako wskazanie, że powody inne niż zawilość sprawy muszą być ważne, w powyżej podanym znaczeniu. Przyjęcie, że wyraża ono kwantyfikator, zgodnie z którym mają być co najmniej tak ważne jak zawilość sprawy, byłoby z pewnością uzasadnione wówczas, gdyby ustawodawca użył zwrotu „z innych, równie ważnych powodów”. Trudno wszak na jednej płaszczyźnie ujmować kwestię zawilości sprawy i np. zmęczenia sędziego, późnej pory lub technicznej czasochłonności sporządzenia wyroku na piśmie, które wszak powszechnie, i słusznie, uznawane

¹² Por. J. Kudrelek, *Odroczenie...*, s. 97-98; R. Stefański, *Odroczenie...*, s. 24-25; M. Błoński, *Odroczenie...*, s. 106; F. Prusak, *Glosa do uchwały SN z dnia 22 stycznia 1971 r. – VI KZP 85/70*, „Nowe Prawo” 1972, nr 5, s. 844; Z. Samborski, *Zarys...*, s. 258.

¹³ Kwestie te rzadko dostrzegane są w literaturze przedmiotu, niektóre z nich porusza M. Błoński, *Odroczenie...*, s. 106.

¹⁴ Tak m.in. J. Grajewski, L. Paprzycki, M. Płachta, *Kodeks...*, s. 1033; D. Świecki, *Rozprawa apelacyjna w polskim procesie karnym*, Kraków 2006, s. 123.

są za uzasadnione przesłanki odroczenia wydania wyroku. To również przekonuje o braku dostatecznego uzasadnienia dla przytoczonego postulatu.

W tym kontekście jako kontrowersyjna przedstawia się także istotna praktycznie kwestia, czy dopuszczalne jest odroczenie wydania wyroku w związku z przedłużeniem się rozpoznania sprawy skutkującym kolizją czasową z kolejnymi sprawami podlegającymi rozpoznaniu w ramach tej samej sesji (wokandy). W doktrynie wypowiedziany został pogląd, zgodnie z którym odroczenie wydania wyroku do dnia następnego lub na dłuższy czas jedynie z przyczyn wadliwej organizacji sesji, celem stworzenia warunków czasowych rozpoznania innych spraw z wokandy, jest niedopuszczalne¹⁵. W rzeczy samej, przy prawidłowej organizacji czynności procesowych ryzyko zaistnienia takiej sytuacji powinno być minimalne. Nawet wtedy sytuacje takie jednak będą się zdarzać, stanowiąc pochodną okoliczności nie zawsze możliwych do przewidzenia, np. nadszpiewanej aktywności stron i ich przedstawicieli procesowych, ujawnienia się w toku przewodu nowych okoliczności, wpływających na znaczne przedłużenie, w porównaniu do przewidywań, poszczególnych czynności procesowych, a także sytuacji losowych, jak spóźnienie się stron, świadków bądź biegłych, awaria komputera itp. Niewątpliwie, nieprawidłowe będzie sięgnięcie po instytucję odroczenia wydania wyroku, gdy nieprzewidziane przedłużenie przewodu sądowego i głosów stron nie skutkuje istotnym opóźnieniem i wyrokowanie nie zagraża możliwości rozpoznania kolejnych spraw, a pociągnie za sobą jedynie nieznaczne (kilkunasto- czy kilkudziesięciominutowe) opóźnienie ich rozpoczęcia. Jeżeli jednak dojdzie do znacznego przekroczenia czasu przewidzianego na daną sprawę i tym samym zagrożenia, że w przypadku niezwłocznego przystąpienia do wyrokowania, z natury rzeczy także czasochłonne, nie będzie możliwe rozpoznanie pozostałych spraw z wokandy, lub że będzie ono znacznie opóźnione (gdzie opóźnienie na zasadzie efektu domina dotyczyć będzie każdej kolejnej sprawy), to sytuację taką uznać należy za inny ważny powód odroczenia wydania wyroku. Stanowisko to legitymuje względ na dobro wymiaru sprawiedliwości oraz realizację prawa do sądu innych podmiotów, które urzeczywistni rozpoznanie ich spraw. W gruncie rzeczy jest to sytuacja pewnej kolizji wartości, w której prymat należy dać rozpoznaniu pozostałych spraw wyznaczonych w ramach danej sesji.

¹⁵ Zob. R. Ponikowski, J. Zagrodnik, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, J. Skorupka (red.), Warszawa 2016, s. 1034; odmiennie jednak bez szerszych rozważań Świecki, *Rozprawa...*, s. 123; K. Wytrykowski, , komentarz do art. 411, t. I.3, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-424*, D. Drajewicz (red.), sip.legalis.pl 2020.

3. TERMIN ODROCZENIA WYDANIA WYROKU

Odroczenie wydania wyroku może nastąpić na czas nieprzekraczający 14 dni. Termin ten, jako ustanowiony przez przepisy procedury karnej oraz dotyczący czynności organu postępowania karnego następującej w przebiegu procesu, ma niewątpliwie charakter procesowy. W doktrynie przedmiotem sporu jest natomiast bliższe sprecyzowanie jego rodzaju. Bywa określany jako prekluzyjny¹⁶, nieprzekraczalny mający charakter prekluzji procesowej¹⁷, stanowczy¹⁸, po prostu nieprzekraczalny¹⁹, instrukcyjny²⁰, jak również inny lub nienazwany²¹. Jak się wydaje, problemy w określeniu rodzaju tego terminu wynikają z jednej strony ze specyfiki instytucji, z drugiej zaś – z przyjmowania w doktrynie różnych systematyk podziału terminów oraz nie w pełni jednolitych założeń pojęciowych w zakresie charakteryzowania poszczególnych z nich. Przy uznaniu, że jest to termin do czynności procesowej organu procesowego oraz przyjęciu założenia, że terminem stanowczym jest termin, którego niezachowanie nie powoduje bezskuteczności czynności procesowej (tu: wydania wyroku), lecz jej formalną wadliwość²², a ściślej, wadliwość decyzji procesowej (wyroku) spowodowaną błędem w postępowaniu prowadzącym do jej wydania, przyoblekającą się w postać wadliwości względnej (względnej przyczyny odwoławczej – art. 438 pkt 2 k.p.k.), za najbliższe istocie tego terminu uznać należy ujmowanie go właśnie jako terminu stanowczego. Zarazem można jednak zaryzykować twierdzenie, że kontrowersje te pozbawione są większego znaczenia praktycznego.

Termin ten liczy się w dniach, a jego procesowy charakter sprawia, że znajduje do niego zastosowanie art. 123 § 1 k.p.k., a zatem do jego biegu nie wlicza się dnia wydania postanowienia w przedmiocie odroczenia wydania wyroku. Ustawa karnoprosesowa wskazuje maksymalny termin odroczenia wydania wyroku, który nie podlega prolongacie przez sąd, niezależnie od okoliczności. Wniosek ten wynika wprost z brzmienia omawianego przepisu („nieprzekraczający 14 dni”) i znajduje dodatkowe uzasadnienie w kontekście systemowym, czyli w wyjątkowym

¹⁶ S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2009, s. 69.

¹⁷ H. Kempisty, *Metodyka...*, s. 178.

¹⁸ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz do artykułów 297-467*, Warszawa 2007, s. 521; I. Nowikowski, *Terminy w kodeksie postępowania karnego*, Lublin 1988, s. 88.

¹⁹ T. Gardocka, *Postępowanie karne. Podręcznik praktyczny*, Warszawa 2002, s. 221-222.

²⁰ A. Gaberle, *Leksykon...*, s. 301.

²¹ M. Błoński, *Odroczenie...*, s. 107; T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2014, s. 427.

²² Zob. I. Nowikowski, *Terminy...*, s. 53; zob. także R. Stefański, *Odroczenie...*, s. 25-26; takie stanowcze ujęcie terminu nie jest jednak powszechnie przyjmowane, zob. E. Skrętowicz, *Wyrok sądu karnego pierwszej instancji*, Lublin 1989, s. 55-56.

charakterze regulacji, w perspektywie zasady ciągłości rozprawy i niezwłoczności wyrokowania. Na tym tle powstaje zatem pytanie, czy możliwe jest tylko jedno-razowe odroczenie wydania wyroku oraz, czy ogłoszenie wyroku z faktycznym przekroczeniem wskazanego terminu zawsze stanowić będzie obrazę przepisów postępowania.

Obecnie nie budzi wątpliwości, że dopuszczalne jest dalsze, kolejne odroczenie (tzw. przedłużenie odroczenia) wydania wyroku, pod tym jednakże warunkiem, że łączny czas odroczenia nie przekroczy 14 dni²³. Nie zawsze tak było. W literaturze podnoszono wątpliwości co do dopuszczalności rozwiązania opartego na odwołaniu się do wyjątkowego charakteru regulacji, ale przede wszystkim literalnego brzmienia przepisu²⁴. W tym ostatnim aspekcie zauważyć należy, że w rzeczy samej, ustawa posługuje się zwrotem „odroczyć”, a nie „odraczać”. Nie należy jednak rozumieć tego jako zakazu ponownego odroczenia, wynikającego z użycia zwrotu wskazującego na pojedynczy charakter czynności. Zwrot ten stanowi wyraz przyjętej przez ustawodawcę w obrębie kodeksu postępowania karnego konwencji językowej, zakładającej posługiwanie się taką właśnie formą także dla określenia czynności potencjalnie wielokrotnych. Tytułem przykładu, podobnie w art. 404 § 1 k.p.k. ustawa wskazuje, że sąd może odroczyć, a nie odraczać rozprawę, a w art. 401 § 1 k.p.k., że przewodniczący może ją przerwać, a nie przerywać, mimo że są to czynności, które mogą mieć miejsce wielokrotnie w ramach danego postępowania. Stanowisko to znajduje potwierdzenie na gruncie wykładni funkcjonalnej, gdzie względ na pragmatyczne *ratio legis* regulacji, w konfrontacji z przewidzianymi w art. 411 § 2 k.p.k. konsekwencjami przekroczenia terminu odroczenia, za absurdalną nakazuje uznać wykładnię, zgodnie z którą sąd, który *ab initio* dysponuje możliwością odroczenia wydania wyroku na czas do 14 dni, nie mógłby przedłużyć odroczenia, które pierwotnie trwać miało np. 3 dni, na kolejne 3 dni.

Z kwestią dalszego odroczenia wydania wyroku wiąże się po części problematyczne zagadnienie sposobu dopełnienia tej czynności. Na wstępie zauważyć należy, że dalsze odroczenie wydania wyroku uznawane jest niekiedy przez doktrynę za modyfikację poprzedniego postanowienia, polegającą na prolongacie terminu publikacji wyroku, sprowadzającą się *de facto* do określenia nowego terminu jego

²³ Zob. m.in. E. Samborski, *Zarys...*, s. 259; R. Stefański, *Odroczenie...*, s. 26; jak również: uchwała SN z 22.04.1971 r., VI KZP 85/70, OSNKW 1971/7-8/106; wyrok z 16.12.1982 r., Rw 1107/82, OSNKW 1983/6/47.

²⁴ Por. E. Skrętowicz, *Wyrok...*, s. 55; J. Grajewski, E. Skrętowicz, *Kodeks postępowania karnego z komentarzem*, Gdańsk 1996, s. 259; jak również: K. Marszał, *Przebieg procesu karnego*, Katowice 1982, s. 157; A. Kaftal, *Glosa do wyroku SN z 16 grudnia 1982 r. – Rw 1107/82 oraz do wyroku SN z 28 lutego 1983 r. – II Kr 25/83*, WPP 1984, nr 4, s. 532-533.

ogłoszenia²⁵. Pogląd ten wydaje się nie w pełni precyzyjny, gdyż sąd nie wydaje orzeczenia o zmianie swojego wcześniejszego postanowienia (ta forma zastrzeżona jest co do zasady dla orzeczeń drugoinstancyjnych), lecz nowe orzeczenie, które dotyczy dalszego odroczenia wydania wyroku, a nie zmiany terminu ogłoszenia wyroku. Dalsze odroczenie wyroku wymaga zatem wydania postanowienia, które powinno wskazywać termin i miejsce ogłoszenia wyroku oraz okoliczność je uzasadniającą. Taka forma przewidziana została dla decyzji procesowej o odroczeniu wydania wyroku, i przyjęć należy, że dotyczy ona zarówno pierwotnego, jak i dalszego odroczenia. Ustawa wszak w żaden sposób nie rozróżnia tych kwestii. W piśmiennictwie stosunkowo niedawno wyrażone zostało zapatrywanie, że procedura nie zawiera regulacji wskazującej w sposób wyraźny, w jakim składzie i na jakim forum zapaść ma to postanowienie²⁶. W ślad za przytoczonym powyżej poglądem, sprowadzającym dalsze odroczenie wydania wyroku (przedłużenie odroczenia wydania wyroku) do czynności techniczno-organizacyjnej, polegającej na przesunięciu w czasie terminu ogłoszenia wyroku, zaproponowano przyjęcie, na zasadzie pewnej analogii do regulacji dotyczącej odroczenia rozprawy, że postanowienie w tym przedmiocie może wydać na posiedzeniu sąd w tzw. składzie podstawowym, tj. jednoosobowym, nawet gdy sprawę rozpoznaje w składzie kolegialnym, gdyż skład taki jest charakterystyczny dla rozstrzygania spraw incydentalnych w czasie odroczenia rozprawy, podkreślając zarazem, że w wydaniu postanowienia nie musi uczestniczyć sędzia będący członkiem składu orzekającego w sprawie, w której następuje dalsze odroczenie²⁷. Za tym stanowiskiem przemawiają istotne racje funkcjonalne – dalsze odroczenie wydania wyroku powodowane jest niekiedy okolicznościami, takimi jak nagłe niedyspozycje zdrowotne i inne podobne sytuacje losowe, uniemożliwiające wydanie wyroku w zakreślonym pierwotnie terminie. Uznanie, że dalsze odroczenie nie może być udziałem innego składu prowadziłoby do konieczności prowadzenia rozprawy od początku, co trudno zaakceptować²⁸. Jakkolwiek, w rzeczy samej, pogląd ten jest nad wyraz pragmatyczny, a tym samym praktycznie użyteczny, to jednak musi nasuwać wątpliwości co do tego, czy znajduje dostateczne podstawy w przepisach ustawy karnoprocesowej. Odroczenie wydania wyroku nie jest odroczeniem rozprawy. Z treści art. 411 § 1 k.p.k. wynika w sposób jednoznaczny, że decyzja o odroczeniu wydania wyroku zastrzeżona została dla sądu orzekającego w danej sprawie. Mając to na względzie zauważyć należy, że kolejne odroczenie to nadal – *lege non distinguente* – odroczenie

²⁵ F. Prusak, *Glosa...*, s. 845; R. Stefański, *Odroczenie...*, s. 30.

²⁶ M. Błoński, *Odroczenie...*, s. 109.

²⁷ *Ibidem*, s. 110.

²⁸ *Ibidem* – szerokie uzasadnienie tej koncepcji.

wydania wyroku, a decyzja o dalszym jego odroczeniu musi zostać podjęta przez ten sam sąd (także w rozumieniu skład), który orzekał w danej sprawie i podjął pierwotną decyzję o odroczeniu wydania wyroku. Nie pojawia się tu zatem sytuacja upoważniająca do sięgania po analogię. Konkluzja ta znajduje potwierdzenie w argumentacie *a rubrica*. Regulacja odroczenia wydania wyroku zamieszczona została bowiem w rozdziale o wyrokowaniu, a nie w ramach przepisów ogólnych o rozprawie głównej lub o przewodzie sądowym, a zatem w rozdziale regulującym pewne finalne czynności sądu rozpoznającego daną sprawę (także w rozumieniu: składu) związane z wydaniem wyroku. Podkreślić należy, że odroczenie wydania wyroku, jak była już o tym mowa, jest instytucją *sui generis*. Nie stanowi okresu założonej bezczynności sądu przerywanej podejmowaniem decyzji incydentalnych, lecz okres założonej aktywności sądu, polegającej na podejmowaniu działań związanych z naradą, głosowaniem, sporządzeniem wyroku na piśmie, podpisaniem go, a wreszcie ogłoszeniem. To w ich trakcie pojawia się kwestia dalszego odroczenia. Okoliczność ta dodatkowo wskazuje na brak podstaw do stosowania analogii do przepisów o przerwie lub odroczeniu rozprawy w zakresie określenia organu podejmującego decyzję procesową o dalszym odroczeniu²⁹.

Przekroczenie terminu odroczenia wydania wyroku stanowi co do zasady obrazę prawa procesowego. Na tym tle, w doktrynie, nie w pełni jednolicie postrzegana jest jednak sytuacja procesowa, w której koniec omawianego czternastodniowego terminu przypadnie na dzień uznany przez ustawę za dzień wolny od pracy. W szczególności wskazuje się, że do terminu tego, jako terminu procesowego, znajduje zastosowanie art. 123 § 3 k.p.k.³⁰. Oznacza to, że wydanie i ogłoszenie wyroku może nastąpić w pierwszym roboczym przypadającym po tym dniu. Nieodosobnione są jednakże głosy, że podkreślenie przez ustawę, iż wydanie wyroku ma nastąpić w terminie nieprzekraczającym 14 dni, sprzeciwia się takiemu

²⁹ Przeciwno omawianej propozycji wypowiada się także, z częściowo odmienną argumentacją, K. Eichstaedt, *Komentarz aktualizowany do art. 411 kodeksu postępowania karnego*, LEX, stan prawny na 26.11.2020 r., teza 5.

³⁰ Zob. m.in. M. Błoński, *Odroczenie...*, s. 107-108; T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 1358; R. Ponikowski, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, J. Skorupka (red.), Warszawa 2015, s. 1043; C. Kulesza, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, K. Dudka (red.), Warszawa 2020, s. 895; S. Zabłocki, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izby Karnej*, „Palestra” 1998, z. 1-2, s. 319; E. Samborski, *Zarys...*, s. 259, a także uchwała SN z 18.12.1997 r., I KZP 28/97, OSNKW 1998/1-2/3 i aprobusująca glosa do niej J. Tylmana, OSP 1998, nr 6, s. 319-321; podobnie wypowiedział się SN na tle zawartego w k.p.k. z 1928 r. zwrotu „najwyżej” w wyroku z 13.12.1954 r., I KR 625/54, Zb.O. 1955/II/27.

ujęciu³¹. Odnosząc się do tego zagadnienia, na wstępie należy wyraźnie zaznaczyć, że praktyka polegająca na takim właśnie ukształtowaniu temporalnym odroczenia wydania wyroku, w którym termin jego ogłoszenia (tzw. termin publikacyjny lub promulgacyjny) wyznacza się na dzień wolny od pracy, jest nieprawidłowa, sprzeczna z metodyką pracy sędziego i nie powinna mieć miejsca. Ustawowy termin odroczenia wydania wyroku jest obecnie tak długi, że z powodzeniem pozwala na takie jego określenie, aby możliwe było zawyrokowanie, a zarazem jego kres nie przypadł na dzień uznany przez ustawę za dzień wolny od pracy. Praktyczne znaczenie tej kwestii, która wyłoniła się w czasach, gdy ustawowy termin odroczenia wydania wyroku wynosił 3 dni, wydaje się zatem obecnie zupełnie marginalne, niemal żadne. Niemal, gdyż nie może jednak ujść uwagi, że, jak uczy historia najnowsza, związana z ustanowieniem 12 listopada 2018 r. dniem wolnym od pracy³², okoliczność taką nie zawsze da się przewidzieć. Zasygnalizowane powyżej poglądy, zgodnie z którymi wskazany termin wiąże sąd w sposób bezwzględny, ma charakter nieprzekraczalny i w związku z tym nie mają do niego zastosowania przepisy o zwykłych terminach, nie zasługują na podzielenie. Odwołują się one przede wszystkim do brzmienia ustawy, wyraźnie wskazującej, że odroczenie może nastąpić na czas nieprzekraczający 14 dni (a nie np.: na czas do 14 dni), w czym upatrują wyraz świadomej decyzji ustawodawcy, wyłączającej możliwość przekroczenia tego terminu z jakiegokolwiek przyczyny, w tym także, gdy jego ostatni dzień przypada na dzień ustawowo wolny od pracy. Nadto, akcentują wyjątkowy charakter regulacji, podkreślając, że w związku z tym powinna być ona interpretowana ściśle, a nie w sposób rozszerzający. Prócz tego zaznaczają kwestie funkcjonalne, związane z zasadami ciągłości rozprawy i niezwłoczności wyrokowania jako gwarantującymi, że sąd pozostaje pod wrażeniem wystąpień stron, a jego obraz sprawy nie jest zubożony przez upływ czasu³³. Owszem, argumenty te są ważne, jednak finalnie nie przekonują. Z językowego punktu widzenia dyspozycję art. 411 § 1 k.p.k. należy rozumieć jako skierowaną do sądu dyrektywę, zgodnie z którą, mocą swej decyzji procesowej, może odroczyć wydanie wyroku na czas nieprzekraczający 14 dni. Jest to – podobnie jak w przypadku szeregu

³¹ Zob. R. Stefański, *Odroczenie...*, s. 27-28; A. Gaberle, *Leksykon...*, s. 133; A. Murzynowski, *Zasada ciągłości rozprawy w polskim procesie karnym*, [w:] *Współczesne problemy procesu karnego i wymiaru sprawiedliwości. Księga ku czci prof. K. Marszała*, P. Hofmański, K. Zgryzek (red.), Katowice 2003, s. 282; K. Grzegorzczak, *Glosa do uchwały SN z 18 grudnia 1997 r. – I KZP 28/97*, WPP 1998, nr 1-2, s. 115-119.

³² Ustawą z dnia 7 listopada 2018 r. o ustanowieniu Święta Narodowego z okazji Setnej Rocznicy Odzyskania Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. z 2018 r. poz. 2117.

³³ Zob. zwłaszcza reprezentatywne dla tego kierunku, szeroko uargumentowane ujęcie R. Stefańskiego, *Odroczenie...*, s. 27-28.

innych terminów do dokonania określonych czynności procesowych – regulacja kreująca pewien model postępowania dla standardowych sytuacji procesowych. Co jednak w sytuacji niestandardowej, a taką jest sytuacja, w której okaże się w toku biegu terminu, że jego koniec przypada na dzień uznany przez ustawę za dzień wolny od pracy? W tego rodzaju sytuacji zastosowanie znajduje reguła wyrażona w art. 123 § 3 k.p.k., zgodnie z którą czynność procesową można wykonać następnego dnia. Przepis ten nie tyle prolonguje termin do wykonania danej czynności (tu: zmienia-rozszerza termin wynikający z art. 411 § 1 k.p.k.), co sankcjonuje jej wykonanie w dniu następnym po upływie tego terminu, jako skuteczne prawnie. Wskazuje na to jego brzmienie odwołujące się do pojęcia końca terminu oraz dopuszczalności dokonania czynności następnego dnia, po końcu terminu. Jest to regulacja wyraźnie wskazująca wolę ustawodawcy w zakresie rozstrzygnięcia tego rodzaju niestandardowych sytuacji procesowych. Ten kierunek wykładni znajduje także potwierdzenie w regułach systemowych i funkcjonalnych. Po pierwsze, skoro art. 411 § 1 k.p.k. statuuje termin procesowy, to stosować się do niego powinny regulacje tej ustawy dotyczące terminów procesowych: początku biegu, sposobu liczenia, a wreszcie dopuszczalności wykonania czynności następnego dnia, jeśli koniec terminu przypada na dzień uznany przez ustawę za wolny od pracy. Po drugie, pragmatyczne *ratio legis* regulacji sprzeciwia się przyjęciu, by różnicę jednego dnia uznawać za istotną z punktu widzenia gwarancji, że sąd wciąż pozostaje pod wrażeniem wystąpień stron oraz jego obraz sprawy nie jest zubożony przez upływ czasu. Twierdzenie, że gwarancje te są spełnione w przypadku wydania wyroku w czternastym dniu odroczenia, a nie są zachowane w dniu następującym po nim, nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia w zasadach wiedzy oraz doświadczenia życiowego³⁴. Dla pełni obrazu dodać należy, że preferowana tu wykładnia nie jest niedopuszczalną wykładnią rozszerzającą wyjątkowej regulacji art. 411 § 1 k.p.k., nie prowadzi wszak do uznania, że termin odroczenia może wynosić 15 lub więcej dni, a jedynie do konstatacji, że w wyjątkowym układzie okoliczności opisanym w art. 123 § 3 k.p.k., wydanie wyroku w dniu następnym, po ostatnim dniu czternastodniowego terminu będącym akurat dniem wolnym od pracy, jest skuteczne prawnie.

Dla pełni obrazu dodać należy, że odroczenie wydania wyroku dopuszczalne jest także w sytuacji procedowania po wznowieniu przewodu sądowego (art. 409 k.p.k.), ustawa nie zawiera w tym zakresie żadnych ograniczeń. Nie jest to – rzecz oczywista – dalsze, kolejne odroczenie (przedłużenie odroczenia) we wskazanym

³⁴ Zob. także M. Błoński, *Odroczenie...*, s. 108.

powyżej znaczeniu, lecz zastosowanie tej instytucji w nowym układzie procesowym, związanym ze wznowieniem przewodu sądowego.

Nie stanowi natomiast odroczenia wydania wyroku sytuacja procesowa, w której sąd przystępuje niezwłocznie do wyrokowania, jednak z uwagi na późną porę zakończenia mów stron lub długotrwałość narady albo redagowania wyroku, kończy te czynności i przechodzi do ogłoszenia wyroku już po północy. Zachowana zostaje wówczas ciągłość rozprawy i wyrokowania, mimo że data wyroku będzie inna niż data rozpoznania sprawy. Podobnie, nie mamy do czynienia z odroczeniem wydania wyroku, jeżeli po wysłuchaniu głosów stron sąd poinformuje, że ogłoszenie wyroku nastąpi za 2, 3 lub kilka godzin, jednak tego samego dnia – jest to jedynie wskazanie pory ogłoszenia (publikacji, promulgacji) wyroku.

4. FORMA I TREŚĆ DECYZJI PROCESOWEJ

Decyzja procesowa o odroczeniu wydania wyroku powinna przybrać formę postanowienia. Wynika to z faktu umocowania do jej podjęcia sądu, a nie przewodniczącego, przy uwzględnieniu treści art. 93 § 1 k.p.k. Kwestia ta jest niekontrowersyjna.

Postanowienie to, jak każde postanowienie, powinno odpowiadać wymogom art. 94 § 1 k.p.k., przy czym może być wydane (i najczęściej jest wydawane) do protokołu rozprawy.

Zgodnie z jasną dyspozycją kodeksu (art. 411 § 3 k.p.k.), w postanowieniu tym należy wskazać czas i miejsce ogłoszenia wyroku. Przez czas rozumieć należy konkretny dzień i dokładną porę (godzinę), przez miejsce zaś konkretną salę rozpraw w budynku sądu, chyba że z jakichś powodów ogłoszenie wyroku nastąpić ma poza budynkiem sądu, wówczas konieczne jest jasne określenie tego miejsca (np. poprzez podanie adresu i nazwy budynku oraz numeru lub nazwy pomieszczenia, w którym będzie ogłaszany wyrok). Ustawa karnoprocesowa nie wskazuje, w której części postanowienia ma nastąpić wskazanie czasu i miejsca ogłoszenia wyroku. Wydaje się jednak, że powinno ono znaleźć wyraz w sentencji. Wskazanie to nasuwa pewną analogię do zarządzeń w przedmiocie przerwy w rozprawie oraz postanowień o odroczeniu rozprawy, dyspozycje których tradycyjnie zawierają wskazanie terminu, na jaki następuje przerwa lub odroczenie. Przede wszystkim jednak, postanowienie to pełni także ważną funkcję informacyjną, jest ogłaszane na rozprawie (jawnym posiedzeniu) oraz zawiera komunikat istotny nie tylko dla stron i innych uczestników postępowania, ale również publiczności zainteresowanej sprawą³⁵. Przemawia to za postulowanym powyżej wyeksponowaniem czasu i miejsca ogłoszenia wyroku w sentencji postanowienia.

³⁵ Zwraca na to uwagę R. Stefański, *Odroczenie...*, s. 31.

Postanowienie o odroczeniu wydania wyroku wymaga uzasadnienia (arg. z art. 98 § 3 k.p.k. *a contrario*). Powinno mieć ono zwięzły charakter i wprost odnosić się do zaistniałej w sprawie przesłanki odroczenia (zawiłość sprawy – inny ważny powód). Zbędne jest zatem formułowanie części wstępnej (historyczno-sprawozdawczej) obejmującej wskazanie przedmiotu postępowania i dotychczasowego jego przebiegu, jak również powoływanie *in extenso* treści art. 411 § 1 k.p.k. Za niewystarczające jednakże, gdyż stanowiące jedynie pozór uzasadnienia, uznać należy poprzestanie na przytoczeniu fragmentu formuły ustawowej lub ogólne odwołanie do treści przepisu³⁶. Jak była już o tym wielokrotnie mowa, instytucja odroczenia wydania wyroku ma charakter wyjątkowy. Uzasadnienie postanowienia o odroczeniu wydania wyroku, jako uzasadnienie decyzji wyjątkowej, powinno zatem umożliwiać kontrolę jej prawidłowości, w szczególności poprzez wykazanie *in concreto* elementu zawiłości sprawy lub istoty ważnego powodu³⁷. W przypadku przesłanki zawiłości sprawy należy zatem wskazać, w czym się ona wyraża, oczywiście bez szczegółowego uzasadniania tego poglądu, gdyż przesłanka ta ma po części charakter ocenny. Natomiast w przypadku przesłanki w postaci innego ważnego powodu, wystarczające jest po prostu jego wskazanie.

Postanowienie to jako zapadłe na rozprawie (ewentualnie jawnym posiedzeniu) i niezaskarżalne oraz niekończące postępowania, nie podlega doręczeniu stronom (arg. z art. 100 § 1 i 1a w zw. z § 4 k.p.k.).

W aktualnym stanie prawnym na sądzie nie ciąży obowiązek zawiadamiania o terminie ogłoszenia wyroku tych stron, które nie były obecne na rozprawie (posiedzeniu), na której zapadło postanowienie o odroczeniu wydania wyroku, jeżeli były o jej terminie prawidłowo zawiadomione³⁸, jak również wówczas, gdy dotyczyła ich sytuacja, o której mowa w art. 402 § 1 zd. trzecie lub art. 402 § 1a k.p.k.

W przypadku przedłużenia odroczenia wydania wyroku ogłoszenie decyzji w tym przedmiocie powinno nastąpić w terminie uprzednio wskazanym jako termin ogłoszenia wyroku.

³⁶ Por. jednak H. Kempisty, *Metodyka...*, s. 177, który wskazuje, że w przypadku zawiłości, uzasadnienie może ograniczać się jedynie do stwierdzenia zawiłego charakteru sprawy; pogląd ten często powtarzany jest przez doktrynę, zob. m.in. R. Stefański, *Odroczenie...*, s. 31; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks...*, s. 521.

³⁷ Zob. Z. Doda, *Glosa do postanowienia SN z 22 lutego 1985 r.* – IV KZ 39/85, OSP 1987, z. 10, s. 198 i n.; J. Kudrelek, *Odroczenie...*, s. 98; zob. także: E. Samborski, *Zarys...*, s. 259; E. Skrętowicz, *Wyrok...*, s. 55, którzy również wskazują, że decyzja ta powinna być zwięzłe uzasadniona.

³⁸ Zob. P. Rogoziński, *Obowiązek zawiadamiania stron o kontynuacji rozprawy w aspekcie gwarancji procesowych stron i zasady koncentracji procesu*, RPEiS 2013, z. 2, s. 99 i n.; J. Kosowski, *Glosa do postanowienia SN z 16 listopada 2011 r.* – III KZ 75/11, lex.online; C. Kulesza, [w:] K. Dudka (red.), *Kodeks...*, s. 895; postanowienie SN z 29.10.2010 r., III KZ 71/10, OSNwSK 2010/2117; postanowienie SN z 16.03.2011 r., IV KZ 13/11, OSNwSK 2011, poz. 555.

5. PROBLEMATYKA NARUSZEŃ ART. 411 K.P.K.

Wyjątkowy charakter instytucji odroczenia wydania wyroku sprawia, że nie może być ona nadużywana, a okres odroczenia powinien być adekwatny do charakteru zachodzącej w sprawie przesłanki, a zarazem możliwie krótki. Naruszenie art. 411 k.p.k. może przybrać różną postać i pociągać za sobą rozmaite konsekwencje.

Odroczenie wydania wyroku w sprawie niezawilej i bez ważnego powodu stanowi obrazę prawa procesowego, która jak się wydaje, nie może mieć żadnego wpływu na treść rozstrzygnięcia i w związku z tym, sama w sobie nie może powodować jakichkolwiek negatywnych następstw w związku z kontrolą instancyjną zapadłego orzeczenia.

Nieco inaczej przedstawia się ta kwestia w przypadku przekroczenia terminu wskazanego w art. 411 § 1 k.p.k. – a zatem – bądź to w ogóle odroczenia wydania wyroku na czas przekraczający 14 dni (np. na miesiąc), bądź to odroczenia na czas nieprzekraczający 14 dni, jednak faktycznego przekroczenia tego terminu (np. sąd odroczył wydanie wyroku na 14 dni, w dniu planowanego ogłoszenia wyroku w sądzie ogłoszono alarm bombowy i ewakuację, trwającą w związku z przeszukiwaniem budynku, aż do późnych godzin porannych następnego dnia) – i niezastosowania się do dyspozycji art. 411 § 2 k.p.k. poprzez wydanie wyroku bez przeprowadzenia rozprawy od początku. Sytuacja taka oczywiście stanowi obrazę prawa procesowego. Bezwzględnie obligatoryjna dyspozycja art. 411 § 2 k.p.k. („prowadzi się”) wyklucza też możliwość przyjęcia, że dochodzi tu do czy to dorozumianego, czy to następującego *ex lege* przekształcenia się odroczenia wydania wyroku w odroczenie rozprawy jako takiej, wobec czego możliwe jest wyjątkowe prowadzenie rozprawy w dalszym ciągu³⁹. Zarówno w literaturze, jak i w orzecznictwie spotkać można poglądy, zgodnie z którymi uchybienie to zawsze może mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia i jako takie upodabnia się do bezwzględnych przyczyn odwoławczych, a w konsekwencji uzasadnia uchylenie wyroku⁴⁰. Stanowisko to wypowiedane jest również na tle aktualnej regulacji postępowania odwoławczego. Jego uzasadnienie opiera się na zestawieniu treści art. 437 § 2 k.p.k.

³⁹ Zagadnienie to było rozważane przez E. Skrętowicza, *Wyrok...*, s. 55, który kategorycznie wykluczył dopuszczalność takiej interpretacji; zob. jednak F. Prusak, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom 2*, Warszawa 1999, s. 1111.

⁴⁰ Zob. S. Kalinowski, *Przebieg procesu karnego*, Warszawa 1957, s. 190-191; wyrok SA w Lublinie z 26.04.1994 r., II Akc 93/94, OSA 1994/10/57; wyrok SN z 2.07.2003 r., III KK 196/03, „Prokuratura i Prawo” – Orzecznictwo 2003, z. 12, poz. 12 – w sprawie tej SN uchylił wyrok, który zapadł z przekroczeniem ówczesnego terminu odroczenia wydania wyroku o 2 dni, wskazując, że naruszenie to mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Chodzi bowiem o to, by sąd orzekał bezpośrednio pod wrażeniem przeprowadzonego postępowania dowodowego; dodać jednak należy, że w sprawie kontrolowanej kasacyjnie sąd *meriti* nie zamknął przewodu sądowego i nie udzielił głosu końcowego stronom postępowania.

oraz art. 411 § 2 k.p.k. Pierwszy z nich wskazuje, że uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić m.in., gdy konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości. Jest to zarazem sankcja przekroczenia terminu odroczenia wydania wyroku przewidziana w drugim z nich, gdyż pojęcie przewodu sądowego zawiera się w pojęciu prowadzenia rozprawy. W ślad za tym, omawiane uchybienie dyspozycji art. 411 § 2 k.p.k. stanowić ma quasi-bezwzględną przyczynę odwoławczą i zawsze pociągać za sobą konieczność uchylenia wyroku, gdyż *ex definitione* może mieć wpływ na treść wyroku⁴¹. Pogląd tego, jako sprzecznego z literą, ale i duchem, aktualnej regulacji postępowania odwoławczego w polskim procesie karnym, nie sposób podzielić. Kodeks postępowania karnego określa bezwzględne przyczyny odwoławcze na zasadzie *numerus clausus*. Nadawanie w drodze wykładni doktrynalnej poszczególnym, niewymienionym w art. 439 k.p.k., naruszeniom prawa procesowego charakteru *de facto* bezwzględnych przyczyn odwoławczych jest niedopuszczalne, stanowi bowiem postać wykładni prawotwórczej⁴². Obraza art. 411 § 2 k.p.k. stanowi względną przyczynę odwoławczą i może stanowić przesłankę uchylenia wyroku tylko wówczas, jeśli mogła mieć wpływ na treść wyroku i to na tyle istotny, że konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Wpływ uchybień proceduralnych na wynik postępowania zależy natomiast od konkretnego układu procesowego i wymaga wykazania, a przynajmniej uprawdopodobnienia⁴³. Ocena wpływu uchybienia dyspozycji art. 411 § 2 k.p.k. (tj. zaniechania przeprowadzenia rozprawy od początku) na treść rozstrzygnięcia, wymaga zatem analizy konkretnych okoliczności danej sprawy, a w szczególności rozmiarów temporalnych przekroczenia terminu odroczenia oraz możliwego wpływu tego na treść wyroku. Gdy przekroczenie to nie jest znaczne, a analiza akt sprawy nie ujawnia okoliczności wskazujących na brak wszechstronnego rozważenia istoty sprawy przez sąd, luki w obrazie materiału dowodowego, ocenę tegoż nieliczącą się z jego treścią, brak adekwatnego odniesienia się do stanowisk stron, to nie sposób przyjmować, że wskazany *error procedendi* mógł mieć jakikolwiek wpływ na treść rozstrzygnięcia⁴⁴. Pogląd przeciwny jest nie tylko dysfunkcyjny, ale także razi nieracjonalnością w perspektywie *ratio legis* regulacji. Powróćmy do przykładu, w którym sąd nie może ogłosić wyroku w zaplanowanym terminie przypadającym w czternastym dniu odroczenia z uwagi na zarządzenie ewakuacji budynku sądowego, trwającej do późnych godzin nocnych,

⁴¹ Tak M. Błoński, *Odroczenie...*, s. 112.

⁴² Por. L. Morawski, *Zasady...*, s. 20-22.

⁴³ Zob. zachowujące aktualność uwagi Z. Dody i A. Gaberlego, *Kontrola odwoławcza w procesie karnym*, Warszawa 1997, s. 112-113 i powołane tam orzecznictwo.

⁴⁴ Podobnie m.in. R. Stefański, *Odroczenie...*, s. 33; A. Murzynowski, *Zasada...*, s. 284.

i w związku z tym ogłasza go w dniu następnym. Pytaniem retorycznym jest, czy różnica jednego dnia w jakikolwiek sposób może zubożyć obraz sprawy lub spowodować, że zatrze się wrażenie wyniesione z wystąpień stron. A co w sytuacji, w której odroczone wydanie wyroku, sędzia zaś w okresie odroczenia przygotował projekt orzeczenia(!), który gotowy był już do sporządzenia wydruku, podpisania i ogłoszenia, jednak w dniu, w którym miało to nastąpić – akurat czternastym dniu odroczenia – nagle zachorował, w związku z czym możliwe było ogłoszenie orzeczenia tydzień później? Oczywiście, czyniąc to naruszył dyspozycję art. 411 § 2 k.p.k., jednak czy mogło to mieć jakikolwiek wpływ na treść rozstrzygnięcia? Przykłady te, zaczerpnięte wprost z bieżącej praktyki, potwierdzają konieczność każdorazowego badania konkretnego układu okoliczności zachodzącego w danej sprawie w kontekście naruszenia art. 411 § 2 k.p.k.

Odroczenie wydania wyroku w niewłaściwej formie, tj. zarządzeniem, również stanowi obrazę prawa procesowego, jednak w składzie jednoosobowym nie może mieć żadnego znaczenia dla treści orzeczenia, natomiast w składzie kolegiальnym może wskazywać na brak porozumienia pomiędzy członkami składu sądującego co do potrzeby odraczenia wydania wyroku, a tym samym co do oceny wyników postępowania, co obliguje sąd odwoławczy do szczególnie wnikliwego rozważenia możliwości wpływu tego uchybienia na treść orzeczenia⁴⁵.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Błoński M., *Odroczenie wydania wyroku*, „Przegląd Sądowy” 2019, nr 2.
Doda Z., Gaberle A., *Kontrola odwoławcza w procesie karnym*, Warszawa 1997.
Doda Z., *Glosa do postanowienia SN z dnia 22 lutego 1985r. – IV KZ 39/85*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1987, z. 10.
Eichstaedt K., *Komentarz aktualizowany do art. 411 kodeksu postępowania karnego*, LEX, stan prawny na 26.11.2020 r.
Gaberle A., *Leksykon polskiej procedury karnej*, Gdańsk 2004.
Gardocka T., *Postępowanie karne. Podręcznik praktyczny*, Warszawa 2002.
Grajewski J., Paprzycki L., Płachta M., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I*, Kraków 2003.
Grajewski J., Skrętowicz E., *Kodeks postępowania karnego z komentarzem*, Gdańsk 1996.
Grzegorzczak K., *Glosa do uchwały SN z dnia 18 grudnia 1997r. – I KZP 28/97*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1998, nr 1-2.
Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2014.
Grzegorzczak T., Tylman J., *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2014.
Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz do artykułów 297-467*, Warszawa 2007.
Hofmański P., Zabłocki S., *Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 2006.

⁴⁵ Z. Doda, A. Gaberle, *Kontrola...*, s. 126.

Z problematyki odroczenia wydania wyroku w sprawach karnych

- Kaftal A., *Glosa do wyroku SN z dnia 16 grudnia 1982r. – Rw 1107/82 oraz do wyroku SN z dnia 28 lutego 1983r. – II Kr 25/83*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1984, nr 4.
- Kalinowski S., *Przebieg procesu karnego*, Warszawa 1957.
- Kalinowski S., *Rozprawa główna w polskim procesie karnym*, Warszawa 1975.
- Kempisty H., *Metodyka pracy sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 1986.
- Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Dudka K. (red), Warszawa 2020.
- Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Skorupka J. (red), Warszawa 2015.
- Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Skorupka J. (red), Warszawa 2016.
- Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-424*, Drajewicz D. (red), Warszawa 2020.
- Kosowski J., *Glosa do postanowienia SN z dnia 16 listopada 2011r. – III KZ 75/11*, lex.online
- Koziół T., *O stosowaniu art. 399 k.p.k.*, „Przegląd Sądowy” 2004, nr 4.
- Kryżę A., Niedzielak P., Petryna K., Wirzman T., *Kodeks postępowania karnego. Praktyczny komentarz z orzecnictwem*, Warszawa 2001.
- Kudrelek J., *Odroczenie wydania wyroku – terminy ogłoszenia i uzasadnienia*, „Ius et Administratio”, 2004, nr 21.
- Kudrelek J., *Odroczenie wydania wyroku – uwagi de lege lata i de lege ferenda*, „Przegląd Sądowy” 2004, nr 4.
- Marszał K., *Przebieg procesu karnego*, Katowice 1982.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2006.
- Murzynowski A., *Zasada ciągłości rozprawy w polskim procesie karnym*, [w:] *P Współczesne problemy procesu karnego i wymiaru sprawiedliwości. Księga ku czci prof. K. Marszała, Hofmański P., K. Zgryzek* (red.), Katowice 2003.
- Nowikowski I., *Terminy w kodeksie postępowania karnego*, Lublin 1988.
- Prusak F., *Glosa do uchwały SN z dnia 22 stycznia 1971r. – VI KZP 85/70*, „Nowe Prawo” 1972, nr 5.
- Prusak F., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom 2*, Warszawa 1999.
- Rogoziński P., *Obowiązek zawiadomiania stron o kontynuacji rozprawy w aspekcie gwarancji procesowych stron i zasady koncentracji procesu*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 2013, z. 2.
- Samborski Z., *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 2002.
- Skřętowicz E., *Wyrok sądu karnego pierwszej instancji*, Lublin 1989.
- Stefański R., *Odroczenie wydania wyroku w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2005.
- Świecki D., *Rozprawa apelacyjna w polskim procesie karnym*, Kraków 2006.
- Tylman J., *Glosa do uchwały SN z dnia 18 grudnia 1997r.*, I KZP 28/97, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1998, nr 6.
- Waltoś S., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2009.
- Zabłocki S., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izby Karnej*, „Palestra” 1998, z. 1-2.

Orzecznictwo

- Uchwała SN z 22.04.1971 r., VI KZP 85/70, OSNKW 1971/7-8/106.
- Uchwała SN z 18.12.1997 r., I KZP 28/97, OSNKW 1998/1-2/3.
- Uchwała SN z 16.11.2000 r., I KZP 35/00, OSNKW 2000/11-12/92.
- Wyrok SN z 13.12.1954 r., I KR 625/54, Zb.O. 1955/II/27.
- Wyrok SN z 16.12.1982 r., Rw 1107/82, OSNKW 1983/6/47.
- Wyrok SN z 2.07.2003 r., III KK 196/03, „Prokuratura i Prawo” – Orzecznictwo 2003, z. 12, poz. 12.
- Postanowienie SN z 29.10.2010 r., III KZ 71/10, OSNwSK 2010/2117.
- Postanowienie SN z 16.03.2011 r., IV KZ 13/11, OSNwSK 2011/555.
- Wyrok SA w Lublinie z 26.04.1994 r., II Akc 93/94, OSA 1994/10/57.

Issues relating to adjourned delivery of judgment in criminal cases

ABSTRACT

This paper concerns the issues relating to adjourned delivery of judgment in criminal cases, which are regulated in Article 411 of the Polish Code of Criminal Procedure. The author presents the pragmatic aspects of this procedure, discusses the underlying rationale and timeframe for its application, as well as the procedural consequences if the above are violated. In this regard, the author questions the concept of considering a violation of Article 411 of the Polish Code of Criminal Procedure as a quasi-absolute ground for an appeal resulting in the necessity of reversing the judgment.

Key words: adjourned delivery of judgment; case complexity; another valid reason; period not exceeding 14 days; forms and consequences of violating Article 411 of the Polish Code of Criminal Procedure